

การเขียนรายงานบทความวิชาการ (Technical papers)

ดร.ชัยพนธ์ รั้งงาม*

การเขียน เป็นทักษะอย่างหนึ่งของการสื่อสารชั้นสูงที่เกิดจากการสั่งสมประสบการณ์มานานพอสมควร เพราะสิ่งที่ได้บันทึกลงไปบนแผ่นกระดาษนั้น จะเป็นหลักฐานที่ใช้อ้างอิงได้อย่างดีที่สุด เป็นข้อมูลที่เชื่อถือได้มากกว่าคำพูดที่พลิกพลิ้วได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเขียนรายงานวิชาการ ไม่ว่าจะเป็นบทความวิชาการ หรือบทความรายงานการวิจัย ซึ่งจะมีผู้นำไปอ้างอิงได้ตลอดเวลา ดังนั้นการเตรียมต้นฉบับเอกสารก่อนลงตีพิมพ์ หรือเผยแพร่ จึงควรตรวจสอบให้รอบคอบเป็นพิเศษ

เราคงเคยอ่านบทความกันมามากทั้งจากหนังสือพิมพ์ และเอกสารที่แจกในการประชุม ในช่วงเวลาว่างเรามักตัดสินใจเลือกอ่านเมื่อเห็นชื่อคนเขียน หรือหัวข้อที่ตรงกับเราสนใจ การประเมินค่าบทความจึงขึ้นอยู่กับผู้อ่าน ในที่นี้ผมจะใช้เกณฑ์ประเมินคุณค่าผลงานวิชาการเพื่อเลื่อนวิทยฐานะในการตัดสินใจ ที่ให้ความสำคัญโดยพิจารณาที่คุณภาพของรายงาน และคุณประโยชน์ที่ได้รับผนวกกับประสบการณ์ของผมเองที่ทั้งอ่านและเขียนมามากพอสมควร มาไล่เรียงให้เป็นเรื่อง ดังนี้

1. ด้านคุณภาพของบทความ ตั้งแต่รูปแบบ จนถึงการนำเสนอวิธีการเขียน

1.1 รูปแบบของรายงาน ที่ถูกต้องคือมีชื่อเรื่อง ชื่อคนเขียน เริ่มเขียน ก็มีการนำหรือเรียกบทนำ เนื้อหา และบทสรุป ตามลำดับ ถ้าเขียนบทความมากกว่าหนึ่งหน้าก็บอกหน้าไว้ด้วย ผมจะนำเสนอ 2 รูปแบบ คือรูปแบบที่มีเฉพาะตัวหนังสือล้วนๆ และรูปแบบที่มีภาพประกอบ

ชื่อเรื่อง
ชื่อผู้แต่ง
บทนำ
.....
.....
.....
เนื้อหา
.....
.....
1.....
2.....
2.1.....
2.2.....
บทสรุป

*อาจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ชื่อเรื่อง	
ชื่อผู้แต่ง	เลขหน้า
บทนำ	.....
.....	.....
.....	.....
เนื้อหา	.....
.....	.....
1.....	.....
2.....	.....
2.1.....	.....
2.2.....	.....
บทสรุป	.....
.....	.....

1.2 เนื้อหาสาระ จุดนี้นับว่าสำคัญมาก เป็นจุดขายของผู้เขียนว่าจะดังหรือจะดับเพราะถ้าเป็นมือใหม่หัดเขียนก็มักเขียนวากวน ไม่มีจุดยืนแน่นอน คิดอะไรได้ก็เขียนลงไป ทำให้ขาดความเป็นเอกภาพ นักเขียนที่ยังไม่ชำนาญจึงควรเริ่มกำหนดกรอบไว้ว่าจะเริ่มต้นด้วยเรื่องอะไร ลำดับต่อไปจนจบมีอะไรที่จะนำเสนอ มีความกระชับรัด ไม่กำกวม ไม่เยิ่นเย้อ เนื้อหาสาระหลักต้องชัดเจน เขียนเชื่อมโยงระหว่างประโยค ระหว่างย่อหน้า ไม่ทำให้สะดุด

1.3 ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ บทความที่ดีเมื่ออ่านจบคนอ่านจะพยายามจำชื่อคนเขียนไว้ในใจเจอเมื่อไรก็รีบอ่าน ติดตาม เสน่ห์ตรงนี้สร้างได้ครับ ถ้าคนเขียนได้ให้สิ่งใหม่ ๆ สิ่งที่เรียกว่านวัตกรรม การนำเสนอสิ่งใหม่ ๆ วิธีการใหม่ ๆ ทันสมัย ชี้ให้เห็นจุดแข็ง หรือสิ่งที่พึงระวังเมื่อนำของใหม่ไปใช้ ผู้เขียนวิเคราะห์ไว้อย่างเหมาะสมลงตัว แสดงถึงภูมิรู้ของผู้เขียน (นักเขียนบางท่านสามารถเขียนเล่าเรื่องยากให้ง่ายและยังสอดแทรกอารมณ์ขันได้ คนอ่านก็สนุกไปด้วย ได้ทั้งสาระ เนื้อหาและความกระหายใคร่รู้ต่อไปจนไม่อยากจะวาง จุดนี้อาจจะเป็นพรสวรรค์ของนักเขียนบางคน)

1.4 การอ้างอิง บทความทางวิชาการล้วน ๆ ที่จะมีปริมาณคนอ่านเฉพาะกลุ่ม จะมีการอ้างอิงมากกว่าบทความทั่วไป ยิ่งเป็นบทความที่ต้องผ่านการตรวจอ่านก่อน (peer review) ด้วยแล้วผู้เขียนมักจะอ้างทฤษฎี หรือรายงานการวิจัย ข้อความที่คนสำคัญกล่าวไว้ เพื่อแสดงว่า

เราไม่ได้ไปลอกมา และไม่ได้คิดขึ้นเอง เป็นการให้เกียรติ และน่ายกย่อง วิธีการอ้างอิงมีสองลักษณะคือ

1.4.1 การอ้างอิงเชิงอรรถ (footnote & Endnotes) คือ การอ้างอิงบางตอนที่ลอกมา หรือจากคำพูด หรือจากศัพท์บัญญัติ การอ้างอิงครั้งนั้นมีเจตนาเพื่ออธิบายเพิ่มเติมให้ผู้อ่านเข้าใจ และไม่อยากจะเขียนอธิบายในเนื้อหาสาระ พิมพ์เชิงอรรถด้วยตัวเลขกำกับที่ข้อความแล้วโยงไปที่เชิงอรรถ ตัวอย่าง

สมาน ชาดิยานนท์ ได้ให้ความหมายของบทเรียนสำเร็จรูปว่า

"...การเรียนแบบโปรแกรมนักเรียนจะเรียนรู้ไปที่ละขั้น ๆ จนมีความเข้าใจในเนื้อหานั้นอย่างถ่องแท้ แล้วจึงเรียนเรื่องอื่นต่อไป" 1

1. สมาน ชาดิยานนท์ "เทคโนโลยีทางการศึกษา" ในประมวลบทความเกี่ยวกับนวัตกรรมการศึกษา กรมวิชาการ 2517 หน้า 138

การอ้างอิงที่นิยมนำมาใช้กันค่อนข้างมากขณะนี้คือการอ้างอิงแบบแทรกในเนื้อหา เพราะไม่เปลืองเนื้อที่ และบางครั้งในหน้าเดียวกันจะอ้างอิงหลายครั้ง ตัวอย่าง

สาย ภาณุรัตน์ (สาย ภาณุรัตน์ 2521 อ้างถึงใน ชารี มณีศรี : 2521 : 19) ได้ระบุความมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษาไว้ว่า.....

1.4.2 บรรณานุกรมอ้างอิง (Bibliography references and citation) คือ ชื่อหนังสือ บทความ จากวารสาร จาก internet ปกติทั่วไปจะพิมพ์ส่วนนี้ไว้ท้ายบทความ ตัวอย่าง

วารสาร Science Asia ([http:// Science.tiac.or.th](http://Science.tiac.or.th))

<http://www.nectec.or.th>

O'Neil H.F.Computer-Based Instruction New York.Academic Press.1981.

1.5 ความถูกต้องของภาษา ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษที่มักจะใส่ในวงเล็บเพื่อยืนยันรากศัพท์เดิม ตัวอย่าง คำว่า นวัตกรรม บางที่ เขียน นวัตกรรม บางที่เรียกว่าวิธีใหม่ ดังนั้นผู้เขียนจึงจะมีภาษาอังกฤษกำกับโดยใส่ในวงเล็บ เมื่อกล่าวถึงคำนี้ครั้งแรก เช่น "...การเรียนการสอนในยุคปฏิรูปการศึกษาจะมีการนำนวัตกรรม (innovation) เพื่อช่วยให้นักเรียนเข้าใจง่ายขึ้น ...."

2. ด้านคุณประโยชน์ต่อวงวิชาการ

2.1 ประโยชน์ในวงวิชาการ สามารถนำไปอ้างอิงได้อย่างสนใจเพราะชื่อคนเขียน หรือเพราะการสรุปรายงานที่เป็นรูปธรรม หรือเพราะการวิเคราะห์ การอภิปรายที่แหลมคม หรือเพราะการให้ข้อเสนอแนะที่เป็นไปได้ในการปฏิบัติ

2.2 มีการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ เพราะการตรวจสอบอย่างดีจากผู้รู้ ได้ลองนำไปใช้แล้วได้ผลเป็นที่ประจักษ์

ด้านคุณประโยชน์ จึงเป็นเรื่องที่ผู้เขียนต้องคิดไว้อย่างถี่ถ้วนว่าผลงานที่ผลิตขึ้นจะได้รับการยอมรับเพียงใด ดังนั้นผู้เขียนต้องพยายามติดตามข่าวคราวอยู่ตลอดเวลา เป็นนักอ่าน นักฟัง

วารสารวิทยบริการ

การเขียนรายงานบทความวิชาการ

ปีที่ ๒๓ ฉบับที่ ๒ พฤษภาคม-สิงหาคม ๒๕๕๕

ดร.ชัยพจน์ รั้งงาม

นักคิด นักจำ เมื่อจะเริ่มเขียนบทความต้องวางแผนไว้อย่างเป็นระบบว่าเขียนอะไรลงไป อ้างอิงได้หรือไม่ จะต่อเรื่องกันอย่างไร ถ้าให้หน้าสนใจน่าจะมีภาพประกอบจำนวนเท่าไร เกี่ยวกับเรื่องที่เขียนหรือไม่ หรือนำภาพมาเพื่อพักสายตาคนอ่าน ก่อนจบต้องสรุปให้ประทับใจ อาจจะเป็นบทกลอน คำคม ข้อคิดให้ติดตาม แต่อย่าจบแบบที่พลิกความคาดหมาย เพราะวิธีนี้มักจะใช้กับการเขียนเรื่องสั้น

เมื่อทำต้นฉบับเสร็จแล้วอย่าใจร้อนลงพิมพ์เผยแพร่ทันที แต่เก็บไว้สักกระยะ นำมาอ่านซ้ำ ทบทวนอีกทีว่าน่าจะเติมเต็มส่วนไหนบ้างให้สละสลวย เป็นการบ่มความคิด สะกิดสิ่งที่บกพร่องที่มองไม่เห็นในระยะแรกที่กำลังหน้าก้มตาเขียน และถ้าจะเขียนเพื่อหวังผลทางธุรกิจก็ต้องคิดถึงและขำเสีงดูผู้บริโภคด้วยว่าเขียนให้ใครอ่าน ก่อนเขียนเราเป็นนายบทความ พอเขียนเสร็จส่งจำหน่าย บทความเป็นนายของเราไปแล้วครับ

.....